

KÄLLBO VALLVAKTARTORP

Antikvarisk medverkan i samband med renovering av stall och källarbod

Oppigårds
Källbo 3:1
Bollnäs socken
Bollnäs kommun
Gävleborgs län
2018–2019

Daniel Olsson

Slutrapport
Avser byggnadsvårdsbidrag enligt KML
Länsstyrelsens dnr: 7297-2017
Beställare: Lars Olofsson och Jörgen Hansson

KÄLLBO VALLVAKTARTORP

Antikvarisk medverkan vid renovering av stall och källarbod

Oppigårds
Källbo 3:1
Bollnäs socken
Bollnäs kommun
Gävleborgs län
2018–2019

Rapport 2022:17
Daniel Olsson

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Rapporterna finns i PDF-format på www.lansmuseetgavleborg.se.

Rapporter, böcker och mycket annat kan Du köpa/beställa i länsmuseets butik butiken@xlm.se eller 026-65 56 35.

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Södra Strandgatan 20, 802 50 Gävle

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2022

Omslagsbild: Stallet vid Källbo vallvaktartorp från nordöst vid slutbesiktningen.

Portarna hade då ännu inte kommit på plats. Foto: Daniel Olsson, 2018-11-13.

Länsmuseet Gävleborg medger spridning av dokumentationsmaterialet med Creative Commons licensen CC BY, undantaget kartmaterial: ©Lantmäteriet, dnr I2018/00110.

ISSN 0281-3181

Print: Länsmuseet Gävleborg

INNEHÅLL

Tekniska och administrativa uppgifter.....	4
Sammanfattning	5
Antikvarisk slutbedömning	5
Karta.....	6
Kulturhistorisk status	7
Historik och beskrivning.....	7
Källarboden.....	8
Stallet	9
Orsaker till åtgärder	10
Källarboden.....	10
Grund och källare.....	10
Golvkonstruktion	10
Timmer.....	10
Stallet	11
Grund	11
Golvkonstruktion	11
Timmer.....	12
Fasadpanel	12
Port och fönster	12
Utförda åtgärder.....	13
Källarboden.....	13
Grund och källare.....	13
Timmer.....	13
Åtgärder utanför bidragsdelen	14
Stallet	15
Grund	15
Golvkonstruktion	16
Timmer.....	16
Fasadpanel	18
Port och fönster.....	18
Åtgärder utanför bidragsdelen	19
Avvikelser från beslut	20
Övriga antikvariska iakttagelser.....	20
Återstående väsentliga skador.....	20
Övrigt	20
Källor	21
Tryckta källor.....	21
Otryckta källor	21
Arkiv	21
Muntliga källor.....	21

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr:	7297-2017
Beslutsdatum:	2018-03-09 och 2018-10-16
Länsmuseets dnr:	556/310
Fastighet:	Källbo 3:1
Socken:	Bollnäs
Kommun:	Bollnäs
Fastighetsägare/byggherre:	Lars Olofsson och Jörgen Hansson
Projekttid/tidpunkt:	Oktober–november 2018
Antikvarisk medverkan:	Länsmuseet Gävleborg, Daniel Olsson
Besiktningstillfällen:	2017-10-25 Rådgivning 2018-10-09 Antikvarisk medverkan 1 2018-10-25 Antikvarisk medverkan 2 2018-11-13 Slutbesiktning
Entreprenör:	Lassas Byggnadsvård AB, Edsbyn
Kontaktperson:	Lars-Göran Göllas
Materialleverantörer:	Timmer Lassas Byggnadsvård AB Panelvirke Lassas Byggnadsvård AB

Dokumentationshandlingar förvaras i Länsmuseet Gävleborgs arkiv.

SAMMANFATTNING

Under oktober och november 2018 har två byggnader vid vallvaktartorpet i Källbo i Bollnäs finnskog genomgått en omfattande renovering där ägarna har tilldelats byggnadsvårdsbidrag från länsstyrelsen för åtgärderna. Arbetet har utförts av Lassas Byggnadsvård AB. Läns museet Gävleborg har deltagit i arbetet som antikvarisk medverkande genom byggnadsantikvarie Daniel Olsson som utfört tre besök på platsen under arbetets gång. På platsen finns idag en parstuga i ett plan, ett stall, en källarbod, ett härbre och en vagnsbod. De två nu aktuella byggnaderna – stallet och källarboden – är båda timrade och försedda med tak av plåt.

Båda byggnaderna hade före åtgärderna påbörjades problem med grundläggningen och timret var delvis rötskadat. Arbetet har bestått av lyftning, omläggning av grundstenar, byte av rötskadat timmer och skadade golvåsar, uppsättning av följare och ny träpanel. Under arbetets gång upptäcktes även omfattande skador på stallets portar, varefter fastighetsägarna sökte och tilldelades ytterligare bidrag från länsstyrelsen för nyttillverkning av dörrbladen med de gamla som förlaga. Parallellt med de delar som omfattats av byggnadsvårdsbidraget har fastighetsägarna även låtit Lassas Byggnadsvård AB renovera byggnadernas fönster, sätta upp träpanel på två av stallets fasader samt förse källarboden med nya golvåsar. Vid slutbesiktningen återstod ännu vissa delar, men detta arbete färdigställdes omgående därefter och läns museet har tagit del av foton på det utförda delarna. Arbetet har godkänts helt utan anmärkningar.

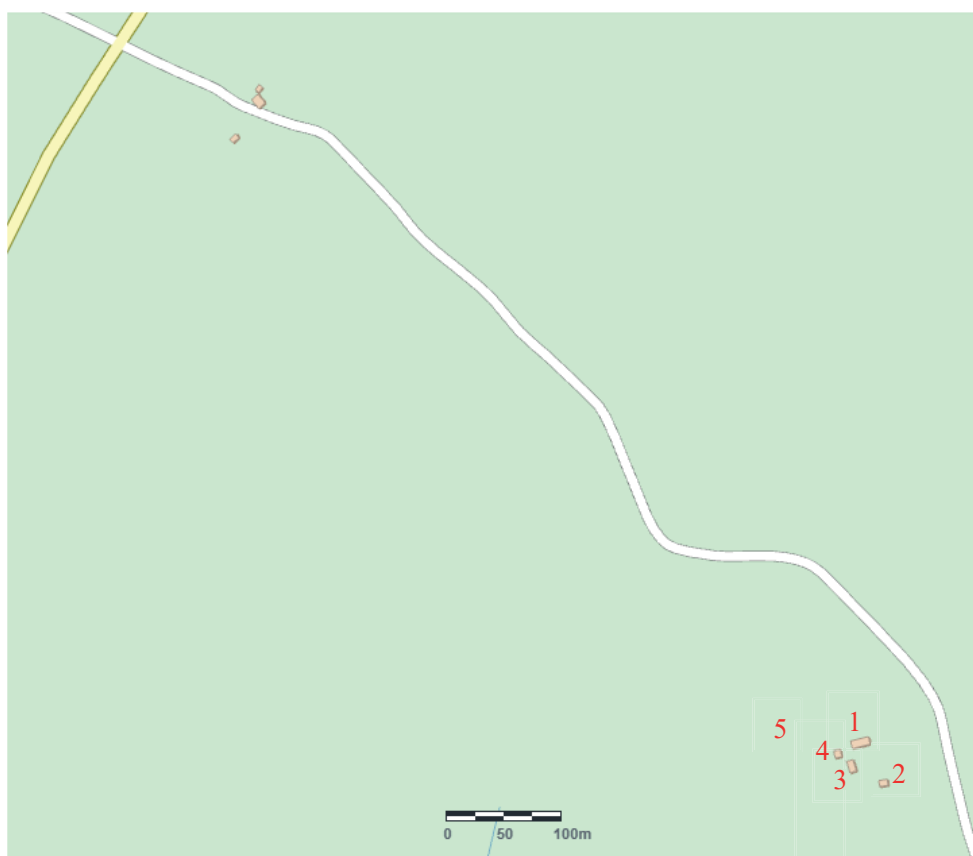
ANTIKVARISK SLUTBEDÖMNING

Efter slutbesiktningen upprättade läns museet ett antikvariskt slutintyg 2018-11-23 och kunde konstatera att de då utförda delarna var utförda på ett hantverksmässigt sätt och med traditionella material och metoder. De delar som ännu återstod vid slutbesiktningen har därefter färdigställts på motsvarande sätt och läns museet har tagit del av foton tagna av en av fastighetsägarna på de återstående delar. Arbetet kunde godkännas helt utan anmärkningar.

KARTA

Figur 1. Utdrag ur Cx-kartan över delar av Bolnäs finnskog med placeringen av Källbo vallvaktartorp markerad med en röd pil.

Figur 2. Utdrag ur Cx-kartan med Källbo vallvaktartorp längst ned till höger. Byggnaderna: 1. Bostadshuset, 2. Källarboden, 3. Stallet, 4. Härbret och 5. Vagnsboden.

KULTURHISTORISK STATUS

Källbo vallvaktartorp har uppmärksamrats i läns museets fäbodvallsinventering i Bollnäs kommun 1978, men byggnaderna omfattas inte av något formellt skydd.

Figur 3. Stallet, härbret och parstugan vid Källbo vallvaktartorp från öster. Foto: Daniel Olsson 2017-10-25.

HISTORIK OCH BESKRIVNING

Fäbodvallen Källbo är belägen i Bollnäs finnskog på 400 meters höjd över havet, cirka fyra mil sydväst om Bollnäs tätort. Vallen tillhörde ursprungligen hemman i Sunnansjö, Sörbo och Fjäle byar. Källbo var en gång i tiden en av Bollnäs sockens till ytan största fäbodvallar, vilket över 50 husgrunder numer vittnar om. Idag återstår ett fåtal bevarade byggnader i Källbo, varav flertalet hör till det så kallade vallvaktartorpet eller Oppigårds som denna del av vallen tidigare kallades. Vallvaktare var en person som gemensamt anlätades av bönderna för att vaka över vallen, bygga och underhålla vägar och broar i området, underhålla gärdesgårdar samt bygga och sköta husen på vallen. De exakta uppgifterna reglerades genom ett vallvaktarkontrakt. Systemet med vallvaktare utvecklades i Bollnäs finnskog redan på 1600-talet och har sannolikt samband med skogsfinnarnas kolonisation i området. Systemet ska enligt uppgift vara unikt i landet. Av alla de vallvaktartorp som en gång fanns i dessa trakter är Källbo sannolikt det enda som har bevarats i ursprunglig form till sin exteriör.

På denna fäbodvall upphörde fäboddriften redan i början av 1900-talet, sannolikt på grund av att det saknades ekonomiska resurser för att underhålla byggnader samt att det långa avståndet till hemgårdarna gjorde fäboddriften tidskrävande. De nuvarande fastighetsägarnas farfar såg dock till att boningshuset försågs med nytt tak för cirka 60 år sedan. Antikvarie Carl-Magnus Gagge vid Läns museet Gävleborg besiktigade vallen 1978-11-08 i samband med en inventering av fäbodvallarna i Bollnäs kommun. Då fanns nio byggnader på denna fastighet, men underhållet var då svårt eftersatt för samtliga byggnader utom boningshuset och några hus saknade till och med tak. Fyra av husen försågs därefter med plåttak 1981 och kunde genom denna insats räddas.

Vallen består idag av följande byggnader: 1. boningshuset, 2. stallet, 3. härbret, 4. källarboden och 5. vagnsboden. Samtliga byggnader är timrade med fasader av obehandlat timmer eller träpanel och husen har sadeltak. På gårdsplanen intill bostadshuset finns ett äldre äppelträd och rester av en syrenberså. De byggnader som

försvunnit sedan 1970-talet är ladugården, smedjan, sommarladugården och en lada. Här nedan beskrivs enbart de byggnader som nu har åtgärdats, det vill säga källarboden och stallet. För beskrivningar av övriga hus hänvisas till läns museets protokoll från rådgivningsbesiktningen 2017-10-25.

Figur 4. Källarboden från väster innan renoveringen. Foto: Daniel Olsson 2017-10-25.

Källarboden

Detta hus består av en avlång timrad byggnad, sannolikt uppförd under 1800-talet, placerad ovanför en stensatt, numer raserad, jordkällare under husets nordöstra del. Då byggnaden ligger i en sluttning mot nordöst har källaren haft ingång utifrån från detta väderstreck. Källarboden har tak av trapetskorrugerad plåt. Byggnaden har en dörr placerad mitt på den sydvästra gaveln och på den nordvästra fasaden finns ett fönster. Huset är invändigt avdelat i två rum av en timmervägg. Innan renoveringen saknade byggnaden golv och hade ingen beklädnad på timmerväggarnas insidor. Vid byggnadsinventeringen 1978 beskrevs huset som "bostuga/bod?, med källare".

Figur 5. Källarbodens interiör från sydväst. Foto: Daniel Olsson 2018-10-19.

Figur 6. Stallet från nordöst innan renoveringen. Foto: Daniel Olsson 2017-10-25.

Stallet

Stallet är den långsträckt byggnad som står längs gårdsplanens sydvästra sida. Byggnaden är placerad i en sluttning mot sydväst vilket gör att den sydvästra delen av huset vilar på höga stolpar av trä. Byggnaden är timrad och har sadeltak med trapets-korrugerad plåt. Ingången, som är placerad mitt på den nordöstra fasaden, leder in till ett stallslider och i anslutning till detta finns stallet med krubba samt ett avlångt utedass med sittplats för fyra vuxna och två barn. På motsatta sidan lidret finns ett större rum med trägolv och fönster, som eventuellt tidigare kan ha använts som ett bostadsrum, men som även har kallats *kontoret*. Rummet har däremot ingen eldstad eller något spår efter en sådan. Byggnaden genomgick en renovering på 1950-talet och vid detta tillfälle flyttades eventuellt fasadpanel från härbret intill detta hus. Det nuvarande plåttaket tillkom 1981.

Figur 7. Stallslidrets interiör från nordöst. Foto: Daniel Olsson 2017-10-25.

ORSAKER TILL ÅTGÄRDER

Då fastighetsägarna upptäckte att flera av byggnaderna vid Källbo vallvaktartorp hade relativt omfattande renoveringsbehov kontaktade de Lars Göran Göllas vid Lassas Byggnadsvård AB och byggnadsantikvarie Daniel Olsson vid Läns museet Gävleborg. De gjorde en gemensam besiktning på platsen 2017-10-25 för samtliga ekonomibyggnader inom fastigheten och detta besök finns redovisat i ett besiktningsprotokoll från läns museet. Här nedan beskrivs dock enbart skadorna på stallet och källarboden, vilka är de byggnader som har åtgärdats nu.

Figur 8. Källarbodens rötskadade syllstock i vägg mot sydöst. Foto: Daniel Olsson 2018-10-09.

Källarboden

Grund och källare

Innan renoveringen hade byggnaden sjunkit och marknivån var på ett antal ställen så hög att jord låg emot timmerstommen. Flera av de stolpar som bar upp källarboden var även sneda vilket gjorde att hela byggnaden lutade. Stenkällarens valv var delvis raserat och för kvarvarande delar av källaren fanns stor rasrisk.

Golvkonstruktion

Inuti byggnaden var flera av golvåsarna rötskadade och golv saknades.

Timmer

Syllstocken i den sydöstra fasaden var rötskadad, men timmerstommen bedömdes i övrigt vara i tämligen gott skick.

Figur 9. Stallet från söder med stockar som stöttor innan renoveringen. Foto: Daniel Olsson 2018-10-09.

Stallet

Grund

Byggnadens grundläggning var innan renoveringen i stort behov av åtgärder då hela timmerstommen hade rört sig 3-4 decimeter mot sydväst varvid stolpar och grundstenar hade hamnat ur sina ursprungliga lägen. Marknivån var hög på byggnadens nordöstra sida.

Golvkonstruktion

Undergolvet vid stallsdelen hade delvis rasat ned. Några av golvåsarna låg emot jorden och hade därmed blivit rötskadade.

Figur 10. De instabila grundstenarna under stalllets västra hörn från sydöst innan renoveringen. Foto: Lars Olofsson 2017-10-09.

Figur 11. Svårt rötskadad syllstock under stalllets nordöstra fasad. Foto: Daniel Olsson 2018-10-09.

Timmer

Tre timmerstockar nedtill på den nordöstra fasaden var rötskadade. Skadorna var störst nordväst om porten. Väggen var även instabil då några stockar börjat röra sig i sidled. Mindre skador fanns även på den nordvästra fasaden. Hängränna saknades vilket medförde att nederbörden som hamnade på takfallet mot nordöst kunde rinna mot byggnadens nedersta timmervarv.

Fasadpanel

Den stående träpanelen på utedassdelen var delvis skadad och vissa brädor satt lösa.

Port och fönster

Under renoveringen visade det sig att stalllets port var i mycket sämre skick än förväntat, se mer om detta nedan. Stallsdelen hade ett senare insatt fönster som inte passade så väl in i fönsteröppningen.

Figur 12. Stallet från nordväst innan renoveringen inleddes. Foto: Daniel Olsson 2018-10-09.

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Renoveringen av källarboden och stallet har utförts av Lassas byggnadsvård AB under ledning av Lars Göran Göllas och i nära samarbete med fastighetsägarna. Byggnadens väggar har här nedan benämnts A-D med ingångssidan som vägg A och därefter i medurs riktning. Mellanväggarna kallas E och F. Timmerstockarna har på motsvarande sätt numrerats här nedan med den understa bärande stocken – syllstocken – som stock nummer 1. Finns det någon fyllnadsstock under denna har den stocken benämnts som nummer 0.

Figur 13. Källarboden från söder efter byte av syllstock. Foto: Daniel Olsson 2018-10-25.

Källarboden

Grund och källare

Byggnaden lyftes cirka 1 decimeter vid den sydöstra fasaden, men betydligt mer i den bakre delen. Grundstenarna har justerats och vid behov kompletterats. Grundpunkterna för trästolparna har vid behov kompletterats med ytterligare stenar och trästolparna har kapats av i underkant för att kunna stå på dessa och samtidigt rätats upp. Angående källaren, se rubrik *Åtgärder utanför bidragsdelen* nedan.

Timmer

Den rötskadade stocken mot sydöst, stock B1, har bytts ut mot en ny av samma längd, dimensioner och utformning som den tidigare.

Figur 14. Källarboden från norr efter rivning av den delvis raserade stenkällaren. Foto: Daniel Olsson 2018-10-25.

Åtgärder utanför bidragsdelen

Innan renoveringsåtgärderna inleddes revs de kvarvarande delarna av jordkällarens stenvägg med hjälp av grävmaskin, då det bedömdes vara stor risk för personskador om det hade lämnats kvar. Fastighetsägarna har låtit Lassas Byggnadsvård AB byta ut de rötskadade golvåsar mot friskt virke som en av fastighetsägarna ordnade. Fönstret har dessutom renoverats av Lassas Byggnadsvård AB.

Figur 15. Källarbodens interiör med golvåsar inlaxade i den nya syllstocken. Foto: Daniel Olsson 2018-10-25.

Stallet

Fastighetsägarna röjde först ur byggnadens bottenvåning och flyttade äldre föremål till andra hus på vallen för att möjliggöra renoveringen av husets golvkonstruktion.

Figur 16. Stallet från norr under pågående lyftningsarbete. Foto: Lars Olofsson 2018-10-19.

Grund

Byggnaden lyftes av Lassas Byggnadsvård. Lyftningen skedde med utgångspunkt från husets södra hörn vilket lämnades orört. I samband med lyftningen sköts även byggnaden cirka tre decimeter i sidled för att den skulle återgå till sin ursprungliga position. Grundstenarna har setts över och vid behov kompletterats. Mitt under mellanvägg F placerades ett extra stöd.

Figur 17. Stallslidret från norr efter bortplockning av golv och vissa golvåsar. Dörröppningen till vänster i bild leder in till stallet och till höger in till utedasset. Foto: Daniel Olsson 2018-10-25.

Golvkonstruktion

Fastighetsägarna märkte trägolven med nummer och plockade ut dem inför reno-
veringen för att kunna lägga tillbaka golvbrädorna i samma ordningsföljd.

Lassas byggnadsvård AB tog bort rötskadade åsar under stallsdelen och ersatte dem med nya. En befintlig golvås kunde återanvändas. Då det nya golvet inte längre skulle vara isolerat måste golvet i stallsdelen läggas in på annan ledd än tidigare i detta utrymme. Under stallslidret ändrades uppläggningsen av en av golvåsarna, som nu hängdes upp med järn, det vill säga samma lösning som tidigare hade använts under lidrets golv.

Efter att arbetet med golvkonstruktionen var avslutat lade fastighetsägarna tillbaka trägolven. I det tidigare bostadsrummet nordväst om stallslidret kompletterades golvet med en ny golvbräda närmast väggen. I stallet byttes en skadad golvbräda ut mot en hel äldre bräda.

Figur 18. Huggning av nya timmerstockar till stallet. Foto: Daniel Olsson 2018-10-25.

Timmer

Alla skadade stockar har bytts ut eller lagats i med friskt virke av hög kvalitet. De nya stockarna har genomgående samma dimensioner som de tidigare, vilka har använts som förlagor vid nytillverkning. De stockar som har bytts ut/åtgärdats är följande:

Vägg A – mot nordöst:

- A1 Syllstock i full längd med blixtskarv.
- A2 Ny stock nordväst om port, cirka 4 meter.

I stallet sattes en cirka 2 meter lång vertikal följare in på insidan av vägg A. På var sida om porten i stallslidret sattes två nya portstolpar in på insidan av vägg A. I det tidigare kontoret monterades en vertikal följare av trä intill fönstret av cirka 2 meters längd på bottenvåningen och en på knappt 1 meters längd på vindsvåningen. På väggens utsida sattes en cirka 3 meter lång följare. Samtliga följare drogs ihop med timret med bultar och gängor.

Vägg B – mot sydöst:

- B1 Ny del av syllstock, cirka 2,5 meter. Bladskarv.

Mellanvägg E:

F1 Syllstock, byte närmast vägg A, cirka 1,0 meter. Bladskarv.

Mellanvägg F:

F1 Syllstock, byte närmast vägg A, cirka 1,7 meter. Bladskarv.

*Figur 19. Skarvning av syllstock under mellanvägg F samt ett nytt stöd under stocken.
Foto: Lars Olofsson 2018-11-02.*

*Figur 20. Detalj av utbytta stockar vid byggnadens östra hörn. Foto: Daniel Olsson
2018-10-09.*

Figur 21. Stallet från öster efter avslutat timmerarbete. Foto: Lars Olofsson 2018-11-02.

Figur 22. Följaren inuti stallet. Foto: Daniel Olsson 2018-11-13.

Figur 23. Detalj av blixtskarvens ena del. Foto: Daniel Olsson 2018-10-25.

Fasadpanel

Då det skulle ha krävt ett stort arbete att åtgärda alla rötskador i stallets nordöstra fasad nordväst om porten, hade det redan innan renoveringen tagits beslut om att denna fasadyta skulle förses med traditionell stående träpanel. Denna utformades som en bred kilsågad panel med panelen på härbret som förebild. Även knutarna kläddes in med breda panelbrädor. På utedasset sattes en ny panelbräda upp som ersättning för den skadade och övrig panel spikades åt.

Port och fönster

Efter att renoveringen hade inletts upptäcktes att stallsporten var i mycket sämre skick än vad som var förväntat. Lassas Byggnadsvård AB upprättade då en tillägsoffert för nytillverkning av porten och länsstyrelsen beviljade ytterligare medel till denna åtgärd genom ett beslut 2018-10-16. Trävirket var tyvärr i för dåligt skick för att det skulle gå att återanvända, men alla järndetaljer på dörrbladen kunde nyttjas på nytt. Järnhakarna som dörrbladen är upphängda på kommer från den raserade smedjan i Källbo. De båda nya portarna tillverkades i Lassas Byggnadsvårds verkstad med de äldre dörrbladen som förlagor. De är därigenom tappade med tränaror och som de tidigare tillverkade med en grövre bräda ytterst. De färdigställdes strax efter slutbesiktningen och läns museet fick del av foton på porten efter att de båda dörrbladen hade satts på

plats. Renovering av fönster ingick inte i den del som hade beviljats bidrag, se mer under rubrik Åtgärder utanför bidragsdelen neda.

Figur 24. Porten efter avslutad renovering. Foto: Lars Olofsson 2018-11-20.

Åtgärder utanför bidragsdelen

I anslutning till stalllets nordöstra fasad sänktes marknivån närmast byggnaden var- samt med grävmaskin innan renoveringen inleddes. Två björkar och en sälj som stod för nära stallet fälldes. Då timret även på den sydöstra delen av stalllets nordöstfasad och på gavelfasaden mot nordväst också hade vissa skador önskade fastighetsägarna klä in även dessa fasaddelar med stående träpanel. Detta utfördes av Lassas Byggnadsvård AB med panel i samma utformning som den del som ingick i bidraget. Även knutarna på de aktuella fasadpartierna kläddes in. I samband med renoveringen togs ett senare insatt liggande fönster i stallsdelen bort och ersattes med ett äldre fönster med mer traditionell form, vilket överensstämde med spår av en tidigare öppning i timret. Därtill införskaffade fastighetsägarna ytterligare fönsterbågar till det tidigare bostadsrummets fönsteröppning mot nordöst, vilken tidigare var förspikad. Stalllets övriga båda fönster renoverades av Lassas Byggnadsvård AB. Takfallet mot nordöst försågs med en hängränna i plåt för att leda bort vattnet från byggnadens nordöstra fasad och grunden.

Figur 25. Uppsättning av panel på stalllets nordvästra panel. Foto: Lars Olofsson 2018-11-01.

Länsstyrelsen informerades om alla dessa åtgärder innan de utfördes och hade inga invändningar emot åtgärderna, men dessa delar bekostades däremot inte med byggnadsvårdsbidrag.

Figur 26. Stallet efter avslutad renovering. Foto: Lars Olofsson 2018-11-20.

AVVIKELSER FRÅN BESLUT

Några särskilda avvikelser har inte gjorts från länsstyrelsens beslut om bidrag. Däremot upptäcktes som nämnts ovan under arbetets gång att stallets portar var i mycket sämre skick än förväntat, varefter länsstyrelsen beviljade ett tilläggsbidrag för nytillverkning av dessa.

ÖVRIGA ANTIKVARISKA IAKTTAGELSER

I samband med rivningen av golvkonstruktionen inne i stallet konstaterades att golvet under stallet var isolerat med torv. Trossbottenbrädorna under torvskiktet var kluvna medan golvbrädorna i stallet huvudsakligen var ramsågade. Bjälklaget ovanför stallsdelen är isolerat med halm. Trägolvet i stallslidret är utfört med halvklovor. Under det rum som eventuellt har fungerat som bostadsrum tidigare påträffades rester av en mullbänkskonstruktion, det vill säga en jordvall längs väggen mot nordöst, vilken i så fall sannolikt kan ha haft en isolerande funktion.

ÅTERSTÅENDE VÄSENTLIGA SKADOR

Alla väsentliga kända skador som skulle ingå i denna renovering har åtgärdats.

ÖVRIGT

De utbytta stockarna och de nytillkomna trädelarna lämnades helt utan behandling för att kunna gråna naturligt och på så sätt ges förutsättningar att smälta in väl i miljön.

KÄLLOR

Tryckta källor

Länsmuseet i Gävleborgs län. 1979. *Inventering av fäbodan Bollnäs kommun 1978*. Rapport 1979:2, Gävle.

Otryckta källor

Olofsson, Lars. Text om vallvaktartorpet i Källbo.

Arkiv

Länsmuseet Gävleborg:

Ärendearkiv: Bollnäs kommun, Bollnäs socken, Källbo 3:1

Topografiskt arkiv: Inventering av fäbodan Bollnäs kommun 1978.

Muntliga källor

Lars Olofsson. Fastighetsägare. Muntliga uppgifter under och efter renoveringen.

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG, SÖDRA STRANDGATAN 20, 802 50 GÄVLE. WWW.LANSMUSEETGAVLEBORG.SE